

L'anellament al Parc de les Deveses de Salt Fitxa 1

El mosquiter comú (*Phylloscopus collybita*)

El mosquiter comú és un ocell rabassut i de mida petita, fa poc més d'uns 10 cm de longitud i uns 8 grams de pes, com un sobret de sucre. A Catalunya hi ha diverses espècies de mosqueters, totes elles són força semblants. El comú presenta una coloració marro verdosa amb les ales i cua més fosques, i les parts inferiors més clares. Els trets més distintius són la coloració fosca de les potes i una cella de color crema.

És un ocell sedentari a tota la Catalunya humida, mentre que a l'hivern és molt abundant arreu, gràcies a l'arribada d'hivernants del nord i centre d'Europa. Durant els mesos de fred ocupa tot tipus d'ambients, llavors se'l pot veure en els jardins dels nuclis urbans i fins i tot, a les jardineres dels balcons a la recerca de pugons i altres petits insectes. Tot i això, mostra una clara preferència pels indrets més relacionats amb l'aigua, com les vores del riu, rieres, recs i els boscos de ribera.

El mosquiter comú s'alimenta de tot tipus d'invertebrats, principal-

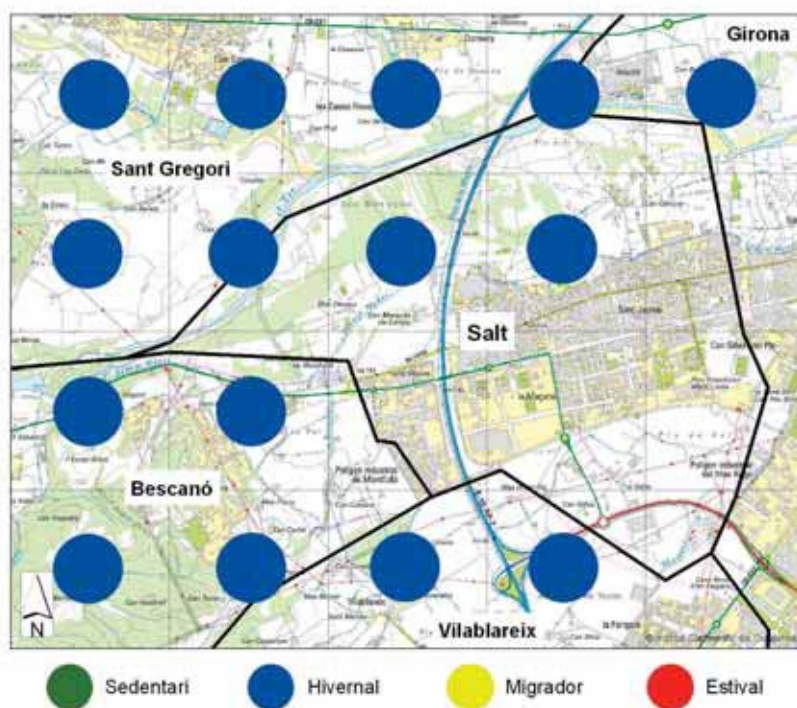

Foto: Miguel Angel Fuentes

ment insectes i petites aranyes. Aquests insectes els caça al vol quan recorre la vegetació entre les branques i fulles, molt sovint a gran alçada al cim dels arbres. És un ocell molt neguitós i constantment està en moviment buscant aliment, s'ha estimat que diàriament ha de consumir l'equivalent d'un terç del seu pes en insectes.

A l'època de cria és molt territorial, defensa agressivament el seu territori d'altres mascles i fins i tot, de petites aus. Construeix un niu de forma arrodonida amb una entrada lateral als arbustos de poca alçada o al terra mateix. El niu és petit i ben protegit pel mascle, encara que no intervé en l'alimentació de les cries.

El mosquiter comú és relativament abundant, però com moltes espècies insectívores, s'ha vist afectat per l'ús inadequat dels productes fitosanitaris. Segons els anellaments del Parc de les Deveses, el mosquiter comú és una de les espècies més comunes durant l'hivern, s'han realitzat nombroses recuperacions en aquest període, cosa que demostra la fidelitat i la importància de les Deveses per a aquesta espècie. Així es ressalta la recuperació més llarga, la d'un mosquiter comú que es va anellar per primera vegada el febrer de 2001 i es va recapturar el 2005 del mateix mes, després de 1.449 dies, 4 anys més tard.

L'anellament al Parc de les Deveses de Salt Fitxa 2

El blauet (*Alcedo atthis*)

El blauet és un dels ocells amb uns colors més vistosos i cridaners de Salt, ja que presenta les parts superiors d'un blau brillant ple de reflexos i les inferiors d'un castany carbassa. El seu aspecte és rodanxó, d'uns 15 cm de longitud, amb un cap i bec desproporcionadament grans, i amb les ales i cua curta. El bec és llarg i robust, de color negre en els mascles i més clar a la base en les femelles. Les potes són molt curtes i carnoses, d'un vermell ataronjat, la coloració d'aquestes varia amb l'edat; els joves les tenen fosques i els adults completament vermelloses.

És un ocell sedentari, és a dir, el tenim durant tot l'any amb nosaltres, tot i que a l'hivern arriben blauets procedents del nord i est d'Europa. És solitari i molt territorial, i és típic de rius i rieres d'aigües netes. Malgrat l'aparent vistositat del seu plomatge és molt discret, i sovint és més senzill sentir-lo pel so que emet quan passa volant, que no pas veure'l a simple vista. Vola molt ràpid i arran de l'aigua, mostrant el blau de l'esquena i la cua, de manera que sembla que deixa una estela blava.

Foto: Miquel Àngel Fuentes

Per poder criar necessita talussos de terra propers a l'aigua en els que excava el niu. El construeixen tant el mascle com la femella, amb l'ajut del bec, i excaven un túnel de fins a un metre de profunditat amb una cambra nupcial. S'alimenta quasi exclusivament de petits peixets, i en menys quantitat, d'insectes aquàtics i larves. Passa llar-

gues estones posat en branques que pengen sobre l'aigua, a l'espera de veure algun peix, que captura capbussant-se de cap dins l'aigua. Sempre s'empassa el peixet a favor d'escata, ara bé, si el col·loca al revés, ho fa per donar-lo als polls o a la seva parella quan festeja.

Al ser una espècie molt sensible a la contaminació de l'aigua, la seva presència com a nidificant s'ha relacionat amb la bona qualitat de l'hàbitat. Així mateix, s'ha vist molt perjudicat per l'alteració del bosc de ribera i les canalitzacions de la llera dels rius, ja que d'una banda s'eliminen els posaders i aguaites per caçar, i de l'altra, els talussos per criar-hi.

Jordi Nonell Ventura

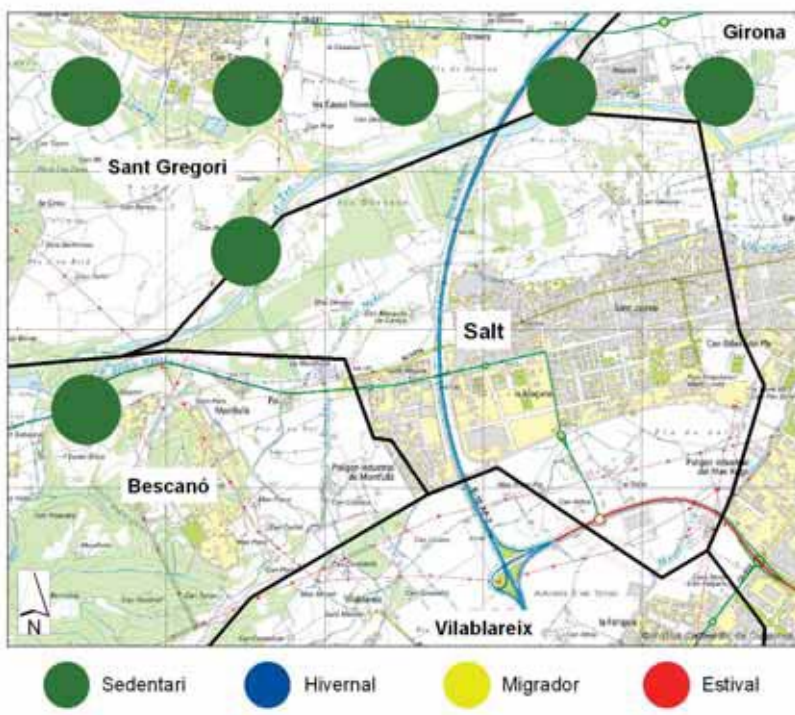

Foto: Àngel Palmerola

L'anellament al Parc de les Deveses de Salt Fitxa 3

El tallarol capnegre (*Sylvia melanocephala*)

El tallarol capnegre és una espècie típicament mediterrània que es troba a les rodalies de Salt durant tot l'any. És un ocell actiu i neguitós, molt més fàcil d'escoltar que d'observar, ja que mentre es mou entre les branques d'un arbust emet un característic reclam, talment com el so d'una carrau. Es tracta d'un ocell petit, d'uns 13 cm de longitud i el seu tret més característic és un anell de color vermell al voltant de l'ull, molt més intens en els mascles que en les femelles. Els mascles són grisos amb el cap negre, mentre que les femelles i els juvenils són marronosos amb el cap gris, tots els plomatges tenen les puntes de les plomes de la cua i la gola blanques.

El tallarol capnegre és una espècie circummediterrània, és a dir, és distribuït al voltant del Mediterrani. A Catalunya es troba àmpliament estès per a la terra baixa i defuig de les zones montanes. És fonamentalment resident, tot i que realitza desplaçaments durant la tardor i a l'hivern, freqüentant ambients no visitats durant l'època reproductora. Com moltes altres espècies de caràcter mediterrani,

Fotos: Alba Casals

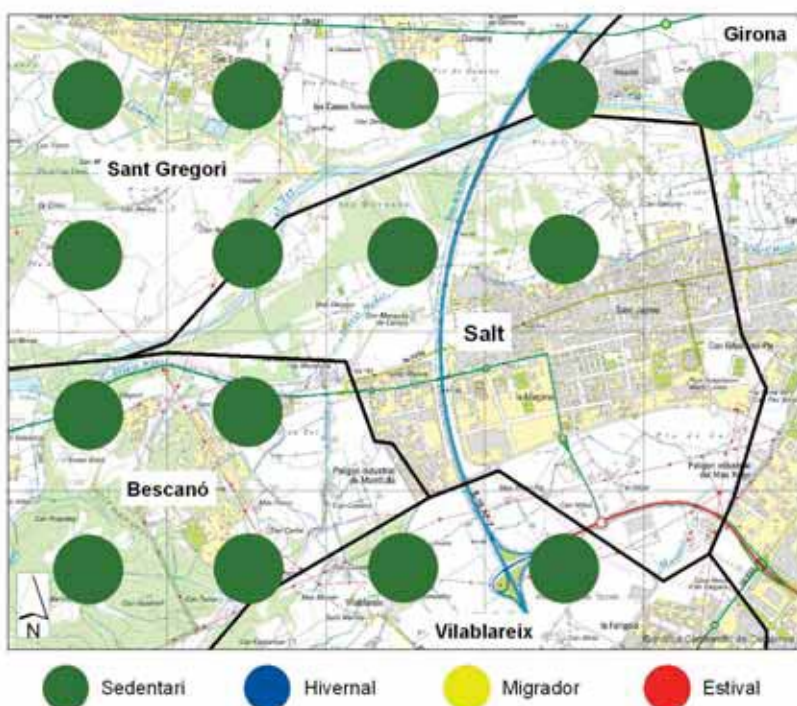
en hiverns molt crus es desplacen cap a la franja litoral.

El seu hàbitat característic són les brolles, matollars o boscos aclarits de pinedes, suredes o alzinars amb un bon sotabosc. Tot i que també es pot veure en conreus, boscos de ribera, jardins i arbres properes als habitatges. Sol fer el niu en arbusts a poca alçada i una o dues postes a l'any de 3

o 4 ous. La seva dieta és compon preferentment d'insectes, especialment grills, pugons, cigales i larves de papallones i arnes, però en realitat és una espècie omnívora que també pot alimentar-se de fruits i llavors.

Segons les captures de l'estació d'anellament del Parc de les Deveses, el tallarol capnegre és una de les espècies més comunes i fidels. Així per exemple, es ressaltava la recuperació més llarga en dies, una femella que es va anellar com a poll a l'agost de 2006, es va capturar en els posteriors anys fins a l'última recuperació del gener de 2009, 883 dies després de la seva primera captura.

Anna Cornellàs Pitarch

L'anellament al Parc de les Deveses de Salt Fitxa 4

La boscarla de canyar (*Acrocephalus scirpaceus*)

La boscarla de canyar és un ocell de mida petita, d'uns 13 o 14 cm de longitud, una mica més petit que un pardal. El seu aspecte, que no presenta grans trets distintius, és de color marró clar a les parts superiors i blanquinós a la gola i parts inferiors. Un dels trets més característics d'aquesta espècie és la forma del seu cap, allargat i pla, amb una cella poc contrastada i un bec estret i llarg, perfectament adaptat a la captura de petits insectes.

A Catalunya és un ocell de pas i estival, arriba durant el mes de març i el podem trobar fins a finals d'octubre, ja que llavors marxa per passar l'hivern cap a les zones més càlides de l'Àfrica, al sud del Sàhara. La migració dels ocells és un dels fenòmens més fascinants de la natura i aquest ocell, amb els seus poc més de 20 grams de pes, viatge cada any uns 10.000 quilòmetres d'anada i tornada. L'anellament científic d'ocells ens ha permès conèixer aspectes molt importants, com les rutes de migració i l'edat que poden sobreviure, que en general sol ser d'uns 3 anys.

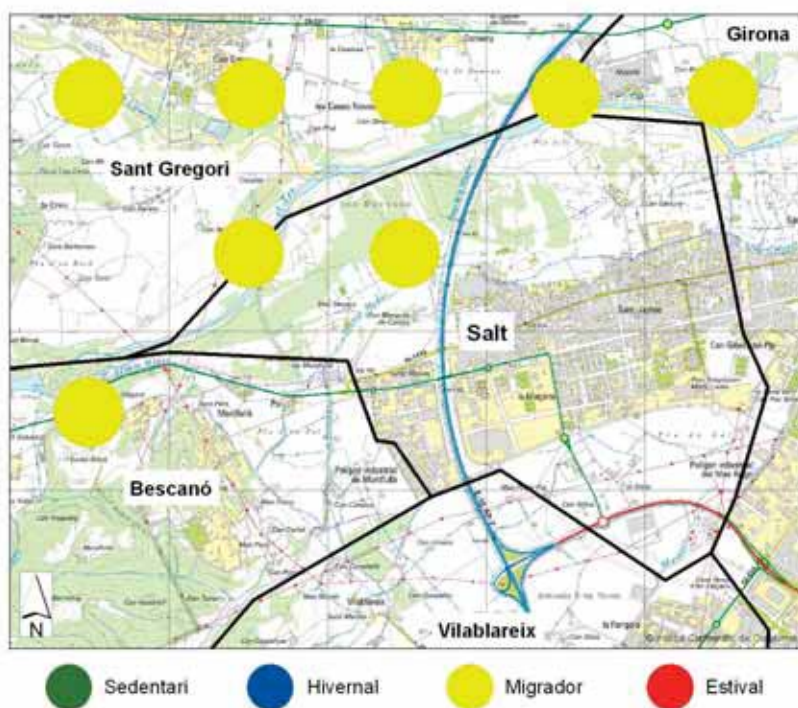
Fotos: Miguel Ángel Fuentes

Tot i això s'han recuperat boscarles de canyar després de 10 anys de la seva captura, havent acumulat al llarg de la seva vida més de cent mil quilòmetres. Com indica el seu nom comú, és una espècie típica d'ambients humits, tant d'in-

terior com litoral, molt associada a zones de canyar durant l'època de cria, on construeix un niu sospès entre les tiges de les plantes. Fora de l'època de nidificació, durant els passos migratoris, pot ser observada en qualsevol tipus d'ambient, com marges de conreus, bardisses i boscos de ribera.

Al municipi de Salt la trobem present durant els períodes de migració de primavera i tardor a tot tipus d'ambients, però en especial als marges de ribera. Al lloc d'anellament científic d'ocells del Parc de les Deveses s'han capturat diversos individus al llarg d'aquests anys durant els mesos de maig i agost, coincidint amb l'època de migració de l'espècie. En l'actualitat, la boscarla de canyar no presenta problemes de conservació a Catalunya, però es pot veure afectada pels treballs de sanejament de marges (cremes, segues i tractaments amb herbicides) dependent de l'època de l'any en què es realitzin o per la canalització de cursos fluvials.

L'anellament al Parc de les Deveses de Salt Fitxa 5

L'oriol (*Oriolus oriolus*)

Molt acolorit però amagadís, l'oriol és un ocell de mida mitjana d'uns 24 cm de longitud, com una merla. El plomatge del mascle és inconfusible: una combinació de groc brillant que li cobreix el cap, cos i una petita franja a les ales; i negre a les ales i a la cua. La femella en canvi, és menys vistosa, de tonalitats verdoses amb taques estriades que l'ajuden a camuflar-se entre la vegetació. Els juvenils són semblants a les femelles però amb una lleugera diferència, presenten el bec gris en comptes de rosat.

És un ocell que només ens visita a l'estiu el temps just per criar, per després passar l'hivern a l'Àfrica tropical. Sol arribar a l'abril i se'n va entre l'agost i el setembre, temps que aprofita per acumular el greix necessari pel viatge de retorn. És comú arreu del territori i prefereix les arbredes de ribera, tot i que es pot trobar en altres tipus de bosc, com caducifolis i plantacions de fruiters. Defuig de l'alta muntanya, fet pel qual escasseja a partir del 900 m d'altitud.

L'oriol és difícil de veure, ja que s'amaga molt bé a les capçades dels arbres, doncs és un ocell molt

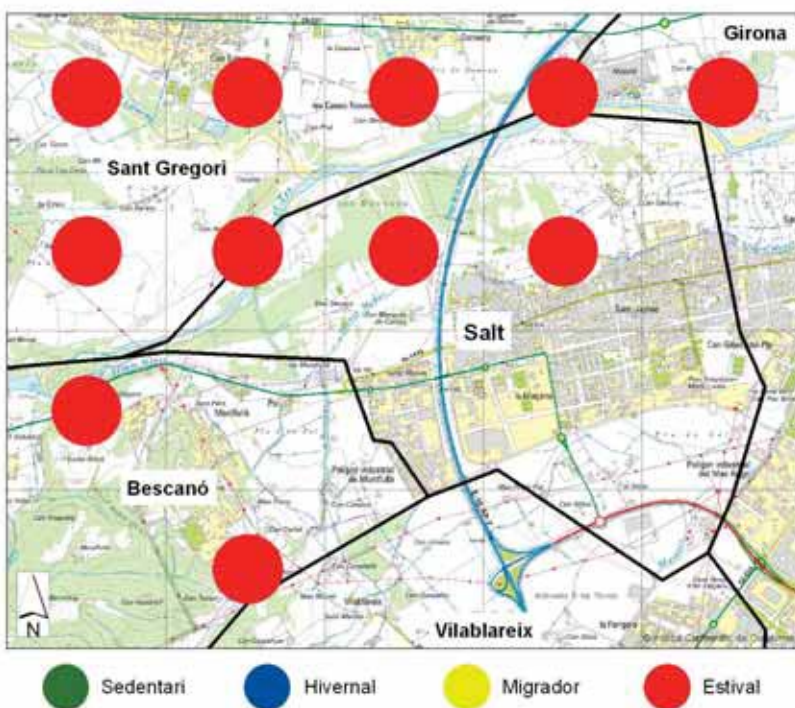
Fotos: Joan Ventura

arborícola que rarament baixa al terra; malgrat tot el sentirem pel seu característic cant, un "ou-riou", un xiulet aflautat sonor que li ha valgut tant el nom en català com en científic. Tanmateix, el nom científic prové del llatí *aureolus*, que vol dir daurat, fent referència al co-

lor del seu plomatge.

S'alimenta d'insectes, en especial de tot tipus d'erugues de papallona, encara que també persegueix abellots i escarabats al vol entre el fullam dels arbres. A finals d'estiu també consumeix alguns fruits i baies, sobretot prefereix les cireres i figues. Tal i com ho documenta una llegenda d'en Jacint Verdaguer, a la comarca del gironès se l'anomenava menja-figues, ja que era tant gran la devoció per aquest fruit, que badant i enfigat es descuidava del perill de l'escopeta dels caçadors. La femella comença a construir el niu a principis de maig amb l'ajuda del mascle, que s'encarrega de du el material per teixir-lo (branquetes, tires d'escorça, herba, borrisol, etc.). El niu el construeixen a la part alta d'un arbre i normalment a una enforcadura d'una branca. Al Parc de les Deveses de Salt és una espècie comuna i a l'estació d'anellament científic d'ocells s'han capturat un total de 22 oriolos, la qual cosa significa que en promig, cada any s'anellen un parell d'individus.

Elisabet Tetras Casals

L'anellament al Parc de les Deveses de Salt Fitxa 6

El bruel (*Regulus ignicapilla*)

El bruel és un ocell minúscul, difícil de reconèixer enmig dels arbustos, encara que presenta uns colors ben contrastats: blanc grisós per sota i verd groguenc a sobre, amb franges negres i blanques a les ales i a la cara i una ratlla daurada sobre el cap, la qual en el mascle és més ataronjada. Té el bec curt i prim, ja que menja petits invertebrats que agafa de les fulles i branques. És l'ocell més petit d'Europa, fa poc més d'uns 9 cm de llargada i uns 5 grams de pes.

A Catalunya hi és tot l'any, tot i que a l'hivern se n'hi afegeixen alguns de centreeuropeus. Habita els boscos de tot el país, des del nivell del mar fins als 2.000 metres d'altitud, essent especialment abundant a les serralades Prelitoral, Litoral i Prepirinenca. Fa el niu a la base d'una branca, amb especial preferència per les dels pins. Es tracta d'una estructura esfèrica feta de plomes, on hi pon entre 7 i 10 ous. Durant la segona quinzena de maig comencen a volar els primers joves i, un cop s'han independitzat, la parella acostuma a

Foto: Miguel Angel Fuentes

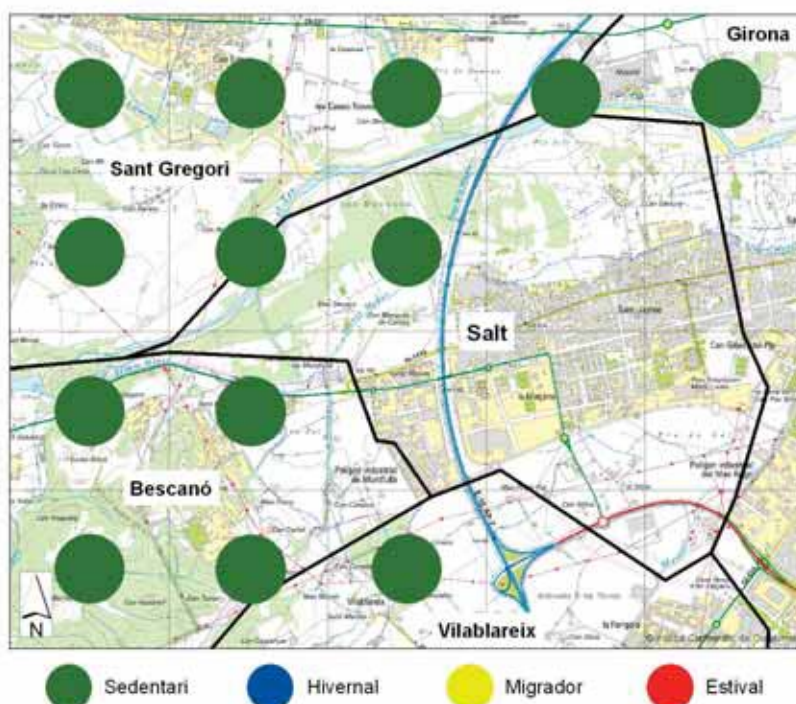

criar una segona vegada. Al Parc de les Deveses es troba especialment a les vores de les antigues barres fluvials, zones de transició entre els boscos de ribera i els prats secs, dominades per alzines, roures i pins, amb sotabosc d'aladerns, argelagues i altres ar-

bustos mediterranis. Segons les dades de l'estació d'anellament científic d'ocells, és molt més abundant durant l'hivern que a l'estiu. S'ha posat anella a un total de 63 bruels, 56 a l'hivern dels quals 34 s'han recuperat, és a dir, el 60% dels bruels anellats a l'hivern s'han tornat a capturar el mateix o en altres hiverns, la qual cosa denota la fidelitat d'aquesta espècie per aquest espai. Es tracta doncs, d'un acompanyant habitual de les passejades pel Parc que, tanmateix, sol passar desapercebut.

Ivan Bustamante Galera

Foto: Alba Casals

L'anellament al Parc de les Deveses de Salt Fitxa 7

El siboc (*Caprimulgus ruficollis*)

El siboc és un ocell crepuscular i nocturn d'uns 34 cm de grandària, similar a la mida d'un colom. És esvelt, amb ales i cua llargues, fa un vol pausat i acrobàtic, i presenta un cap molt voluminós amb uns ulls i una boca molt grossos, adaptats a la captura d'insectes al vol. Els trets més distintius del seu plomatge són una franja vermello-sa que li volta el coll i una petita taca blanca a la gola, la resta és de tonalitats brunenques, a excepció d'unes petites taques blanques a les plomes de vol.

És un ocell que només ens visita a l'estiu, des de finals d'abril fins a darrers de setembre, la resta de l'any el passa a l'Àfrica, al sud del Sàhara. A Catalunya és una espècie típica d'ambients mediterranis que prefereix conreus de secà, brolles i boscos mediterranis per sota els 600 metres d'altitud. El siboc durant el dia dorm a terra, enmig del bosc, on pràcticament no se'l pot veure encara que se'l trepitgi, degut al seu plomatge extraordinàriament mimètic que es confon a la perfecció amb la fullaraca dels voltants. Al fer-se fosc,

Fotos: Àngel Palmerola

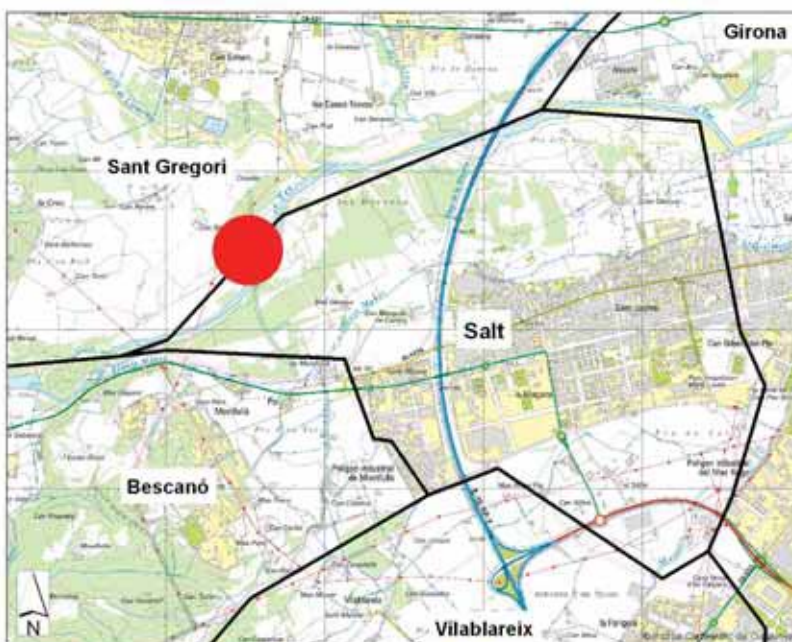

comença a caçar insectes al vol, en especial papallones nocturnes i escarabats. Malgrat ser de major mida i volar de nit, la tècnica de caça del siboc és força similar a la de les orenetes i falciots, a les palpenes i amb la boca oberta va fent vols per capturar les preses. Pon els ous directament al terra, enmig de les fulles i sota algun arbust, i es diu que pot canviar els ous de lloc en cas de ser molestat.

El siboc al nord-est de les comar-

ques gironines és molt rar i escàs. Al municipi de Salt es va confirmar per primera vegada la nidificació d'una parella al parc de les Deveses l'any 1998, i des de llavors s'hi ha mantingut fins a l'actualitat. A l'estació d'anellament científic d'ocells del parc de les Deveses només s'han anellat dos exemplars. Un d'ells es va recapturar l'any passat, 371 dies després d'haver-se anellat per primera vegada, aquest fet ens posa de manifest l'elevada fidelitat d'aquest ocell al territori de cria. Així mateix, si tenim en compte la distribució de l'espècie, que com a reproductor es restringeix només a la península ibèrica, la parella del parc de les Deveses seria un dels llocs de cria regulars més septentrional i oriental de l'àrea de distribució del siboc a Catalunya, i per tant de la península ibèrica.

Quim Vilagran Casanovas

● Sedentari ● Hivernal ● Migrador ● Estival

L'anellament al Parc de les Deveses de Salt Fitxa 8

La bosqueta vulgar (*Hippolais polyglotta*)

La bosqueta vulgar a casa nostra és un ocell estival, que hiverna a la sabana a l'oest d'Àfrica, des del Senegal fins a Nigèria i Camerun, juntament amb d'altres antílops africans ben coneguts com zebres, girafes i rinoceronts. A l'època de nidificació en canvi, es distribueix des del Marroc fins al sud-oest d'Alemanya, Suïssa i Bèlgica, i la podem considerar una espècie típica dels ambients mediterranis.

És un ocell de mida petita, d'uns 13 cm de longitud, de tons verds i grocs amb un cap aplanat i de forma molt estilitzada, i en la seva discreta coloració ressalta un groc llimona de la gola, pit i ventre. La bosqueta vulgar prefereix ambients relativament càlids i secs per nidificar, com brolles i boscos secs amb clarianes i un bon sotabosc arbustiu, però també la podem trobar en ambients més humits, com els boscos de ribera. Construeix un niu petit en forma de cassoleta que l'instal·la en algun arbust o bardissa, la posta és de 3 o 5 ous i són incubats per la femella. Com molts ocells que ens visiten a

Fotos: Miguel Ángel Fuentes

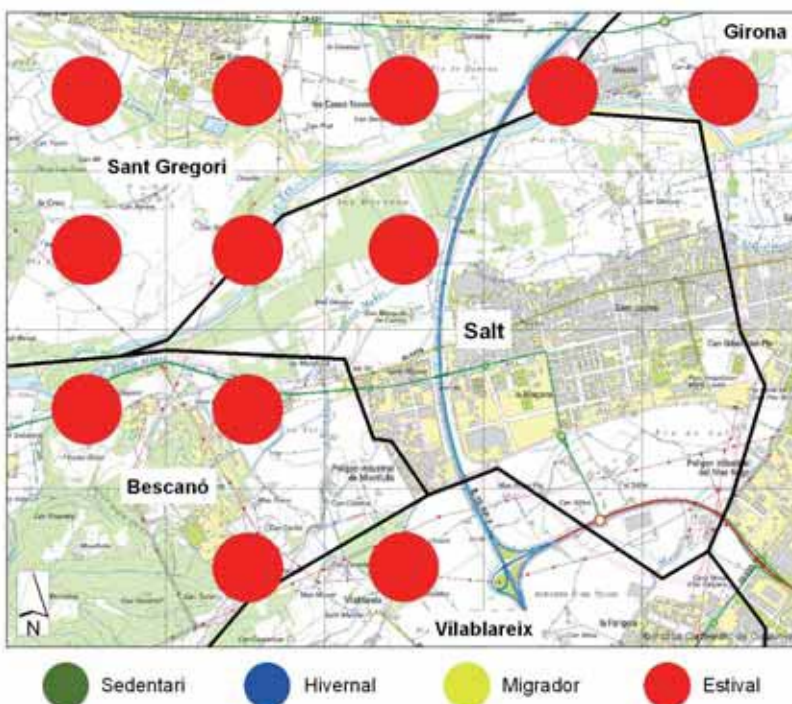

l'estiu, s'alimenta de tot tipus d'insectes que els captura entre els arbustos.

La bosqueta vulgar és relativament comuna com a reproductora a Salt, si bé a partir de les dades

de l'estació d'anellament científic d'ocells sembla ser que aquests darrers anys hi ha hagut una regressió del nombre de captures. Tot i això, és una espècie molt fidel al lloc de cria, ja que s'han recapturat diversos exemplars anellats en anys anteriors, i de fet, és l'espècie anellada a Salt que s'ha controlat al cap de més dies del seu anellament, així el rècord és el d'una bosqueta vulgar que es va anellar l'agost de 2004 per primera vegada i es va recapturar el 2010 del mateix mes, després de 2.212 dies, 6 anys més tard.

Carles Pibernat Viñets

L'anellament al Parc de les Deveses de Salt Fitxa 9

El raspinell comú (*Certhia brachydactyla*)

El raspinell comú és un ocell petit, d'uns 12 o 13 cm de longitud, de formes allargassades i característic d'ambients forestals i arbrats. A les parts superiors del cos presenta una coloració marroquina amb petites taques blanques, mentre que les inferiors són d'un blanc apagat. Té un bec llarg i un xic corbat, que li serveix per extreure petits insectes amagats a les fissures i esclotxes de l'escorça dels arbres. Sovint el podem veure enfilant-se en espiral per la soca nua, recolzant-se amb la cua rígida i punxeguda, per capturar insectes per alimentar-se. Normalment a mesura que puja per l'escorça va emetent un característic "tit" i quan arriba a la capçada surt volant cap a la base d'un altre tronc proper, on realitza la mateixa operació. Així, gràcies al seu bec i a la capacitat de grimpar en escorces nues, pot aconseguir aliment que no està a l'abast de la resta d'ocells insectívors.

És un ocell comú i molt sedentari, es distribueix arreu del país i apareix en tot tipus de boscos de la ter-

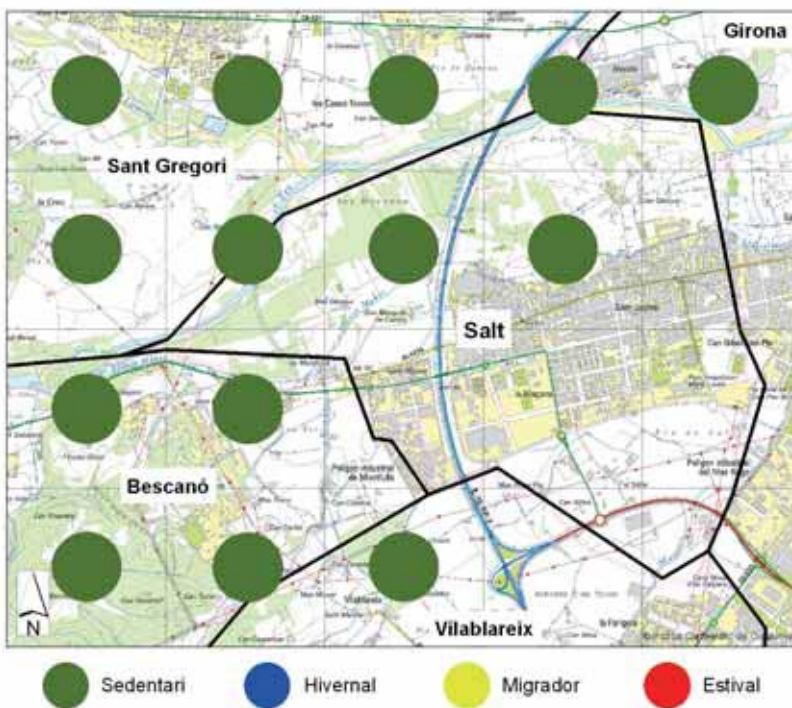
Fotos: Miguel Ángel Fuentes

ra baixa fins a l'alta muntanya, com pinedes, alzinars i rouredes, tot i que prefereix boscos madurs amb arbres grans, amb escorces velles i en descomposició, que presenten més aliment i disponibilitat de forats i esclotxes on ubicar el niu. Tot i que nidifica en forats naturals, accepta

caixes nius especials, sempre i quan es trobin enganxades directament al tronc. Omple el niu d'herbes seques i folre el conjunt amb plomes, pèls i bocins d'escorça. La posta és de 4 o 5 ous, que són covats per la femella durant uns 15 dies, més o menys els mateixos que transcorren abans que els polls abandonin el niu.

Al Parc de les Deveses es troba molt ben distribuït, especialment a les vores arbrades que ressegueixen els boscos de ribera i a les formacions d'alzines, roures i pins amb un sotabosc ben esclarissat. Segons les dades de l'estació d'anellament científic d'ocells, des de l'any 1999 s'han anellat un total de 73 raspinells comuns, dels quals gairebé el 40% s'han tornat a capturar, fet que demostra la fidelitat i el caràcter sedentari d'aquest ocell. Així mateix, i gràcies a l'anellament científic, sabem que quasi el 90% dels raspinells anellats corresponen a exemplars joves, és a dir, amb menys d'un any de vida, la qual cosa sembla indicar l'interès d'aquest espai per la cria i la dispersió juvenil.

L'anellament al Parc de les Deveses de Salt Fitxa 10

La mallerenga emplomallada (*Lophophanes cristatus*)

La mallerenga emplomallada és un ocell diürn de mida petita, de color marró gris a les ales, esquena i cua i amb les parts inferiors de color blanc brut. Inconfusible pel seu cap blanc gris amb franges negres i guarnit per una sempre visible cresta punxeguda, també blanca i negra, que pot plegar-se enrere. La seva gorja, negra, acaba en una franja de plomes fosques al voltant del cap formant un collar. No presenta dimorfisme sexual: mascle i femella són iguals de plomatge. Els individus joves també són iguals que els adults.

A Catalunya és una espècie sedentària amb una clara preferència per les zones forestals i, especialment, pels boscos de coníferes. A Salt, tot i no ser molt abundant, se la pot trobar regularment a les zones arbrades, amb alguns pins, a prop del riu Ter. Anys enrere, abans de cremar-se i tallar-se una petita i degradada pineda de pinastre, l'espècie era una mica més abundant a la zona. La seva alimentació és bàsicament d'insectes i les seves larves, aranyes, etc., tot i que també aprofita, sobretot a l'hivern, diferents

Fotos: Miquel Boix

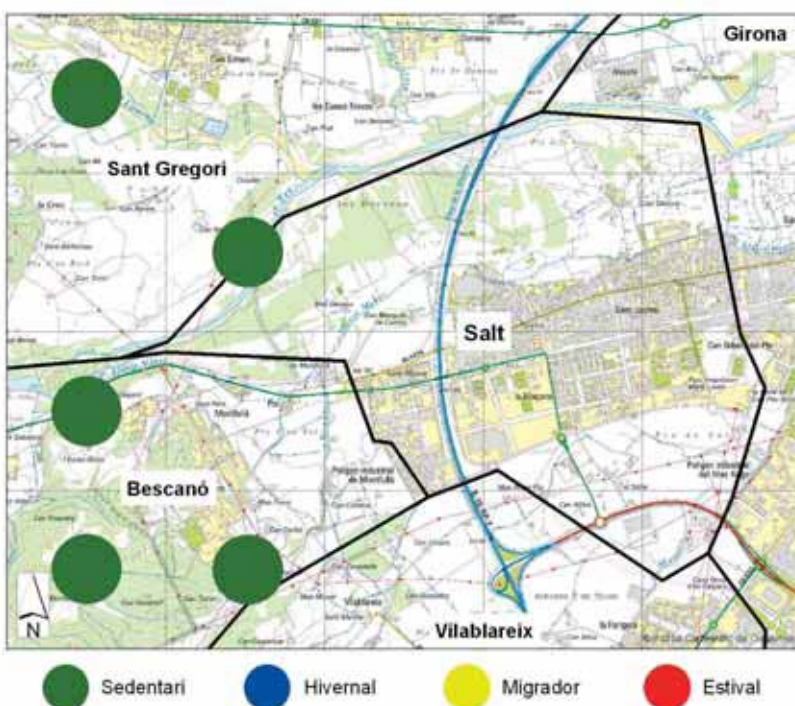

varietats de llavors i fruits. Per a la nidificació fa servir forats i cavitats en troncs d'arbres, i també caixes niu. Li agrada fer-se el forat per al niu, però al no tenir un bec fort i preparat per a foradar, busca arbres morts de fusta tova o que ja

comencin a podrir-se. Sol fer dues postes, a finals de març i a primers de juliol i sovint els polls acompanyen els pares fins a la tardor.

A l'estació d'anellament científic d'ocells del Parc de les Deveses de Salt, entre els anys 1999 i 2010, se l'ha agafat en 31 ocasions: 14 vegades per a anellament i 17 recaptures. Aquest petit nombre d'ocells anellats ens indica clarament que l'hàbitat no és el que més agrada a l'espècie, però la freqüència de les recaptures demostra una absoluta fidelitat dels pocs individus que hi ha per aquest territori. De fet l'1 de maig de 2010 es va agafar una mallerenga emplomallada que s'havia anellat allà mateix 1.372 dies abans, és a dir, el 29 de juliol de 2006.

Lena Boix Torrà

L'anellament al Parc de les Deveses de Salt Fitxa 11

El gafarró (*Serinus serinus*)

El gafarró és un ocell petit, d'uns 11 cm de llargada. El seu bec petit és fort i cònic, i té un plomatge característic groc molt llistat. Els mascles adults es reconeixen fàcilment pel groc viu al carpó, així com al front, gola, cella i galtes, mentre que a l'esquena, cua i ales és de color verdós grisenc. Les femelles i els joves són semblants, però amb tonalitats no tan grogues i més grises, i clarament més llistats.

A Catalunya es pot observar durant tot l'any, si bé a la tardor ens arriben exemplars Centreuropeus a hivernar. És una espècie típica de la terra baixa i el podem trobar a tot tipus d'ambients, tant en parcs i jardins com en àrees cultivades, marges, clarianes de boscos i zones obertes, sempre que hi hagin alguns arbres. El gafarró s'alimenta principalment de petites llavors de les plantes ruredals que es troben a les vores dels camins, encara que a l'època de cria també pot capturar petits insectes i larves. És un dels reproductors més primerencs de casa nostra i a mitjan febrer ja es poden veure els seus típics vols

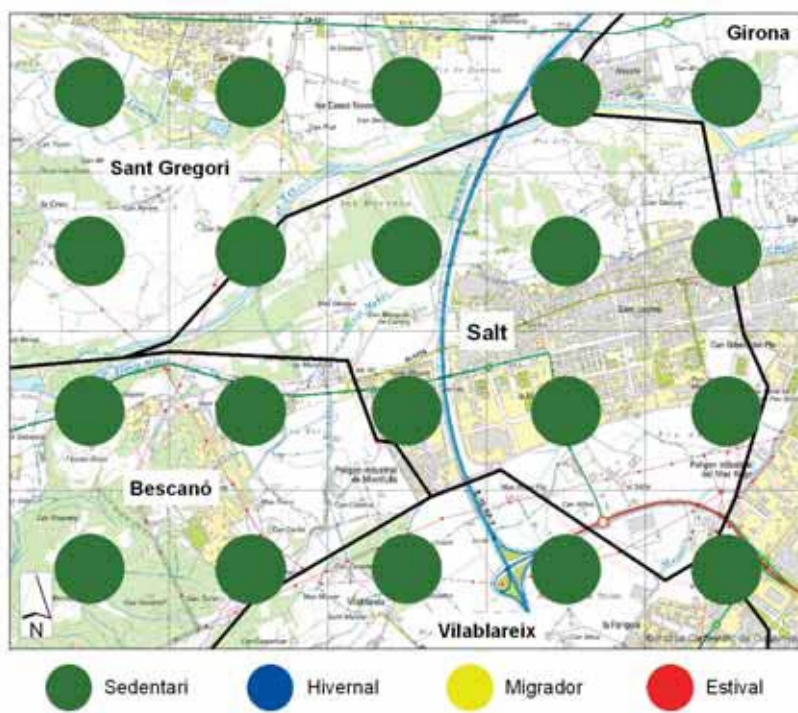
Fotos: Miguel Ángel Fuentes

nupcials molt ondulats. Per marcar el seu territori i atraure una parella aquest ocell es posa generalment a una branca ben visible i emet el seu cant característic, una mena de "xirrigiligirrigui" ràpid que recorda el crepitat d'oli calent a la paella. D'abril a maig la femella pon 3 o 4 ous en un niu construït prèviament amb herba seca, molsa i borro. El mascle és

l'encarregat d'alimentar-la a ella i als polls fins que aquets puguin volar al cap d'uns 15 dies. Sol viure en parella o petits grups, però fora l'època de cria es barreja amb altres espècies granívores, especialment amb cademerres (*Carduelis carduelis*).

El gafarró és un parent molt proper del canari silvestre (*Serinus canaria*) de les illes Canàries, del qual se n'han domesticat els canaris de gàbia actuals. Juntament amb la cadenera, el verdum (*Chloris chloris*), el passerell comú (*Carduelis cannabina*) i el pinsà comú (*Fringilla coelebs*), és un dels ocells més capturats per a gàbia, tot i que no és dels més preuats pel seu cant ni per a concursos. Si bé la captura en viu i tinença del gafarró no està permesa, en la resta d'espècies està regulada, tot i que malauradament hi ha un important comerç il·legal. A l'estació d'anellament científic d'ocells del Parc de les Deveses de Salt s'han capturat exemplars durant tots els anys, encara que majoritàriament a l'estiu. Els casos més destacables són tres individus que han estat recapturats 889, 511 i 343 dies respectivament després de ser anellats per primera vegada, mostrant una gran fidelitat al seu territori de cria.

L'anellament al Parc de les Deveses de Salt Fitxa 12

El sit negre (*Emberiza cia*)

El sit negre és un ocell petit, de la mida d'un pardal, d'uns 16 cm de longitud. Es distingeix pel seu cap i gola gris amb unes franges negres que li travessen la cara, el cos és marró i una mica vermellós. Com a moltes espècies, la femella és igual que el mascle però de colors més apagats. Presenta un bec curt i gruixut adaptat a menjar llavors, tot i que també pot alimentar-se d'insectes, sobretot durant la primavera.

A Catalunya és un ocell sedentari que es distribueix principalment pels ambients muntanyencs, com les comarques pirinenques i prepirinenques, tot i que de forma més localitzada també cria en zones costaneres una mica més escarpades com el cap de Creus i l'Albera. A l'hivern, però, efectua petits desplaçaments cap a àrees més baixes, que el porten en ambients de terra baixa, tot fugint del fred d'algunes zones de muntanya. Durant aquest període és quan el podem trobar a Salt, tot i que sempre en baix nombre, a vegades el podem observar en petits grups i fins i tot, barrejant-se amb altres ocells, com gratapallers (*Emberiza*

Foto: Miguel Ángel Fuentes

cirlus) o repicalons (*E. schoeniclus*). En general, prefereix mosaics de conreus amb matollars, li agraden especialment els camps amb gramínies: solen ser cultius de cereals, blat de moro, gira-sols, erms, etc., que no han estat llaurats durant l'estiu i que a l'hivern tenen un bon recobriments de gramínies i d'altres herbes ruderals. Així, aprofita els

campes per alimentar-se de llavors, mentre que utilitza els marges com a refugi i ajocador. A part de ser un ocell escàs a Salt, també és discret i difícil d'observar, ja que acostuma a moure's molt pel terra, fent que sovint passi molt desapercebut.

A l'estació d'anellament científic d'ocells del Parc de les Deveses s'han anellat un total de 7 exemplars, tots ells capturats a l'hivern, fet que ens indica que és un ocell poc comú a la zona. Tot i que es tracta d'una espècie poc anellada a Catalunya, alguns individus hivernants presenten una certa fidelitat a la zona d'hivernada en hiverns consecutius, amb la qual cosa si bé a Salt no hem recapturat cap individu, és probable que la minsa població hivernant sigui fidel al lloc d'hivernada.

Lluís Gay Pons

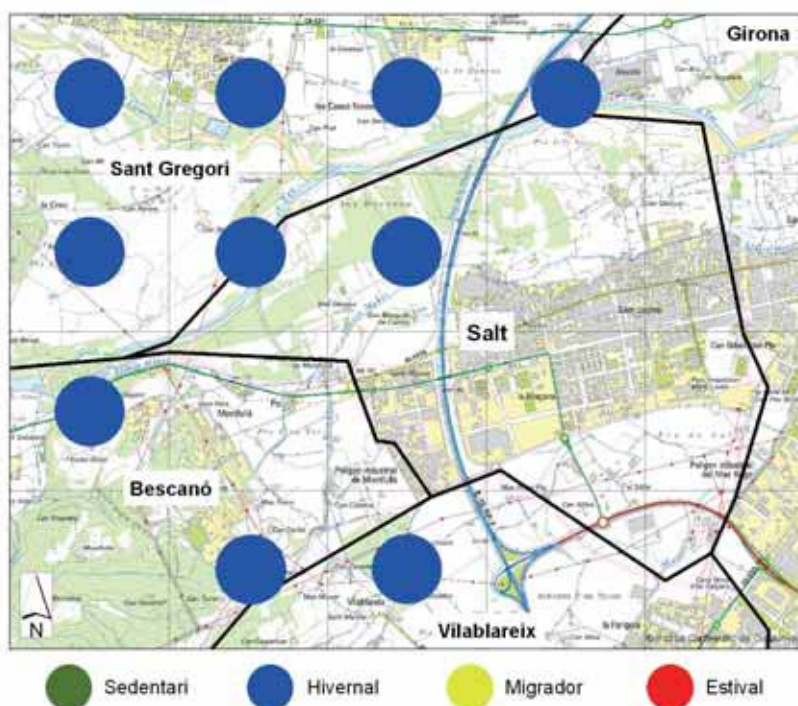

Foto: Àngel Palmerola

L'anellament al Parc de les Deveses de Salt Fitxa 13

El pinsà mec (*Fringilla montifringilla*)

El pinsà mec és un ocell estrictament hivernant a casa nostra, el podem trobar els mesos de fred, sobretot entre desembre i febrer. Cria a la taigà europea a Escandinàvia i nord de Rússia, mentre que a l'hivern realitza desplaçaments cap a l'Europa occidental. A Catalunya la seva presència durant l'hivern pot ser molt variable segons els anys, dependent en part de l'abundància d'aliment i la cruïsa de l'hivern dels llocs típics d'hivernada, que solen ser els països centreeuropeus, així segons la duresa de l'hivern en aquests llocs, es poden produir irrupcions cap a països més meridionals com Catalunya.

El plomatge del pinsà mec és de tonalitats brunenques, molt similar al pinsà comú (*F. coelebs*), però se'n distingeix pel color taronja del pit i les espatlles, a part de presentar el carpó de color blanc, el carpó és la part baixa de l'esquena. Tot i que durant el període reproductor hi ha un clar dimorfisme sexual, durant l'hivern els mascles adquireixen un plomatge similar al de les femelles i els joves. A l'hivern

Foto: Miguel Ángel Fuentes

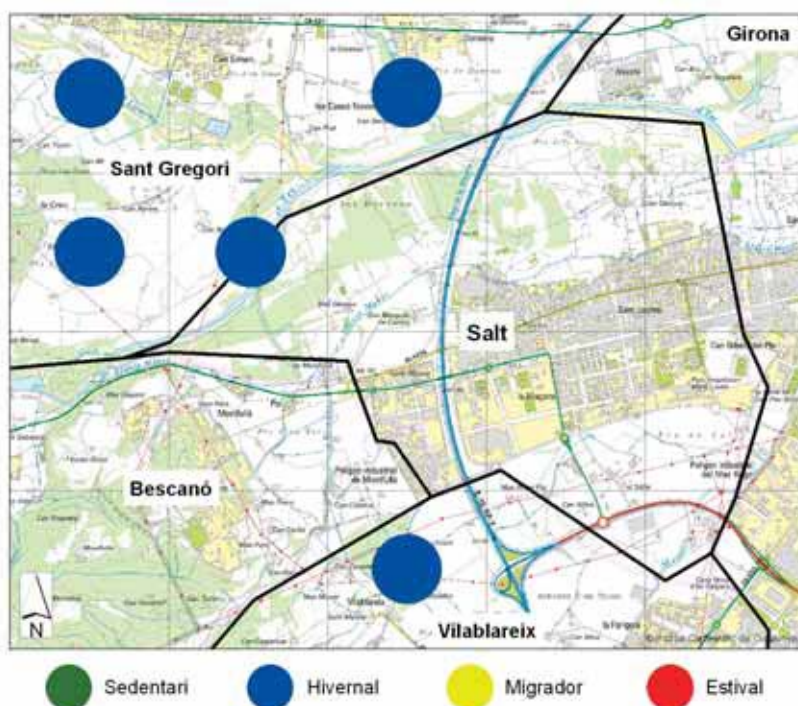

és un ocell gregari, pot anar en petits grups, però el més habitual és que aparegui barrejat en estols de pinsà comú, en aquests grups es diferencia amb facilitat pel color blanc del carpó, caràcter visible sobretot en vol.

Malgrat que a l'hivern es pot veure una mica pertot arreu, és característic dels boscos caducifolis mon-

tans, en especial de les fagedes i bedollars. Tot i això, també és molt regular en zones obertes o conreus arbrats. És un ocell majoritàriament granívor i s'alimenta principalment de les fages i les sàmares dels bedolls, tot i que en zones obertes menja tot tipus de llavors de les plantes ruderals. A l'estació d'anellament científic d'ocells del Parc de les Deveses s'han capturat i anellat únicament dos individus, tots dos el mateix any, el febrer de 2009. Al tractar-se d'una espècie poc anellada a Catalunya i de presència irregular, l'anellament d'aquesta espècie al Parc de les Deveses ens mostra l'interès i la diversitat d'ocells que podem observar en aquest indret.

Lucia M. Bence

L'anellament al Parc de les Deveses de Salt Fitxa 14

El picot garser petit (*Dendrocopos minor*)

El picot garser petit és un ocell diürn molt peculiar, és el picot més petit d'Europa, mesurant tan sols uns 15 cm de longitud, mida similar a la d'un pardal. Té un aspecte compacte i rabassut, amb el cap arrodonit, el coll ample i el bec curt i punxegut. El seu vol és pausat i oscil·lant, molt característic dels picots. Els trets més distintius del seu plomatge són les parts superiors negres barrades de blanc al dors i les ales i el fil·listat dels flancs. Els mascles tenen una gran taca vermella al capell, a diferència de les femelles, que el tenen negre i blanc.

És un ocell sedentari característic d'ambients eurosiberians (boscos caducifolis mixtos amb fusta morta) que realitza moviments dispersius a l'etapa juvenil, i per tant, es pot observar durant tot l'any al Parc de les Deveses. A Catalunya és una espècie que es pot trobar entre els 0 i els 1200 m, ocupant des d'ambients de muntanya fins a ambients mediterranis costaners, tot i que prefereix rouredes atlàntiques i boscos mixtos de ribera barrejats amb plantacions de pollancre. La

Foto: Miguel Ángel Fuentes

població catalana està dividida en tres nuclis, el més important és el de les conques del Fluvià, Ter, Tordera i Besòs, els altres dos són a Era Val d'Aran i la Cerdanya. El picot garser petit és un ocell molt actiu i territorial, i durant els mesos d'hivern

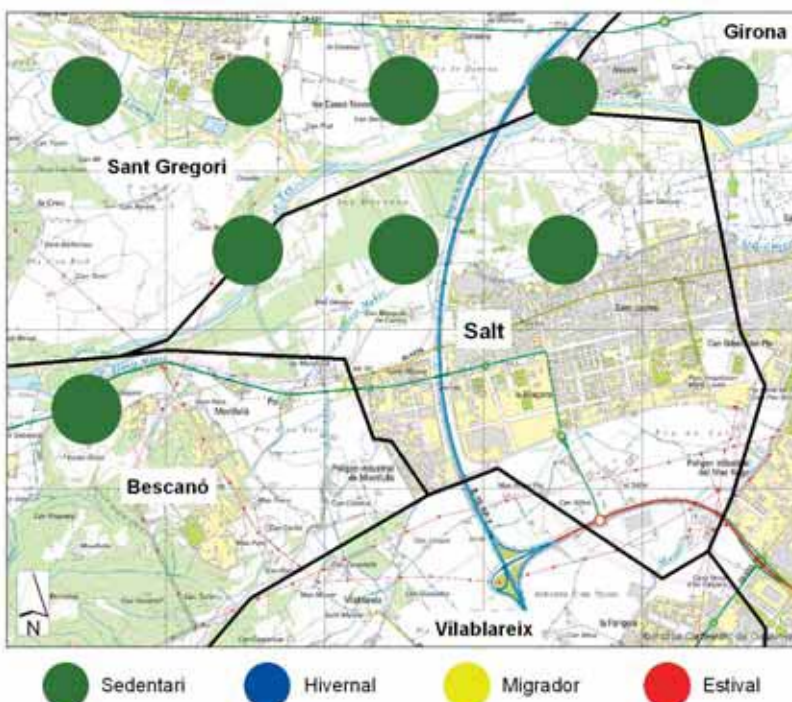
i primavera és fàcil de localitzar pel seu reclam agut, un "kii kii kii kii" que recorda a un xoriquer, i el seu tamborineig, el soroll repetitiu dels seus cops de bec sobre

trons secs. S'acostuma a moure a molta alçada, volant entre les capçades de grans pollancre on és fàcil d'observar, però un cop parat o alimentant-se és un ocell discret i desconfiat. Niu en forats que excava en trons morts i s'alimenta sobretot de larves d'insectes.

Aquesta espècie era molt escassa a Catalunya a la dècada dels vuitanta i des de llavors ha protagonitzat una expansió molt notable en la seva distribució a les comarques de Girona, afavorida per la maduració de les plantacions de pollancre i la recuperació del bosc de ribera en alguns sectors. A l'estació d'anellament científic d'ocells del Parc de les Deveses de Salt s'han capturat un total de 8 exemplars en 12 anys, dels quals un, capturat el 2002, era un control d'un individu anellat al niu l'any anterior a la conca del Tordera, fet que demostra el moviment dispersiu dels individus juvenils.

Miguel Ángel Fuentes Rosúa

L'anellament al Parc de les Deveses de Salt Fitxa 15

El cargolet (*Troglodytes troglodytes*)

El cargolet és un ocell diminut i rodanxó d'uns 9,5 cm de grandària, que forma part dels ocells més petits que viuen al nostre voltant. Té el bec fi i corbat, ales curtes i arrodonides i una cua curta que quasi sempre acostuma a portar aixecada. El plomatge del seu cos és marró rovellós i mostra un fi ratllat negre als costats, ales i cua. A primer cop d'ull, el color del plomatge recorda a la clova d'un cargol bover. Malgrat la seva mida el seu cant és molt potent i fàcil de detectar, és una melodia de notes estridents però amb una certa musicalitat.

Foto: Alba Casals

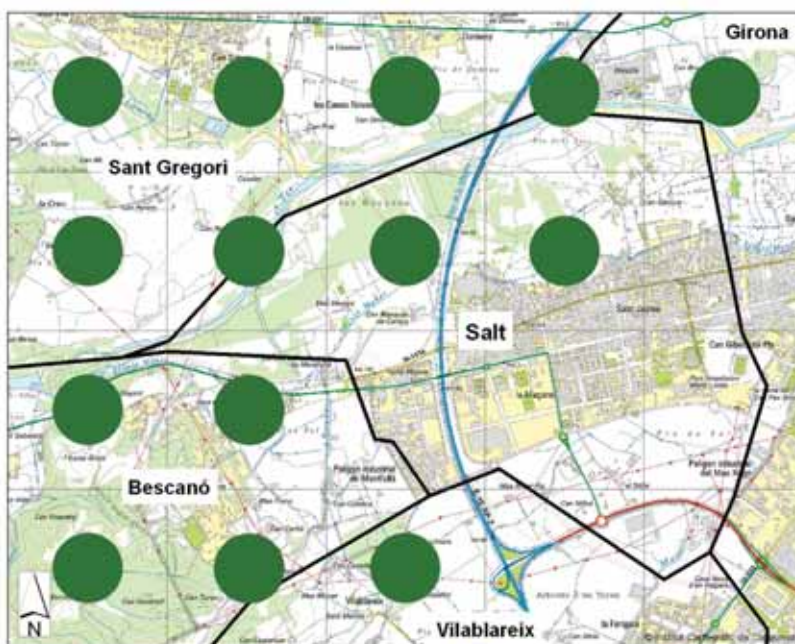
És un ocell sedentari i durant tot l'any el trobem al mateix indret, de fet, és molt temperamental i no dubta a defensar aferrissadament el seu territori, tant davant els seus congèneres com davant altres espècies. És propi d'ambients forestals i utilitza els estrats de vegetació més baixos, especialment els boscos amb un sotabosc espès. Li agraden els boscos amb cert grau d'humitat, de manera que és més abundant a les obagues que

als solells. Necessita que el sotabosc estigui embardissat i defuig dels espais oberts. Viu a prop de terra, on es pot observar en vol baix i decidit entremig de les bardisses, on acostuma a cantar des de dins la vegetació i quasi durant tot l'any. S'alimenta de tot tipus

d'invertebrats que captura entre les branques baixes dels arbres i arbusts.

Quan arriba la primavera, el mascle construeix uns quants nius en el seu territori per seduir alguna femella. El niu és una estructura rodona, amb un petit orifici per entrar-hi, construït amb molsa. Sol està emplaçat en indrets ombrívols i es localitza entre les arrels d'un arbre, en un forat d'un talús o molt sovint en racons amagats de construccions humanes. La femella escollirà un niu on realitzarà la posta que sol constar de 4 a 6 ous. Segons les dades de l'estació d'anellament científic d'ocells del Parc de les Deveses de Salt és una espècie comuna, tot i que aquests darrers anys hi ha hagut una lleugera regressió del nombre de captures. No obstant això, és una espècie molt fidel i s'han recapturat diversos exemplars anellats en anys anteriors.

Helena Rodríguez Morell

● Sedentari ● Hivernal ● Migrador ● Estival

L'anellament al Parc de les Deveses de Salt Fitxa 16

El mastegatatxes (*Ficedula hypoleuca*)

El mastegatatxes és un ocell migrant a Catalunya i només el podem observar durant els passos migratoris, ja sigui a la primavera durant els mesos d'abril i maig o bé a la tardor, entre els mesos d'agost i octubre. És una espècie estival al continent europeu que hiverna al sud del Sàhara. És un ocell de mida petita, uns 13 cm de longitud, el mascle té el plomatge del cap i l'esquena negra mentre que la femella és d'un color gris marró. La resta del cos en canvi: el coll, el pit i la part de sota de la cua, és de color blanc en els dos sexes. Tant el mascle com la femella presenten una franja blanca a l'ala, que juntament amb una altra taca blanca que té el mascle en el front, conformen els trets més característics que permeten identificar-lo.

És una espècie que prefereix els boscos de ribera, en especial rouredes amb grans arbres plens de forats i en els quals hi hagi poc sotabosc. Tot i això, durant la migració és pot observar en qualsevol indret arbrat i fins i tot, en jardins urbans. És un ocell insectívor, es-

Foto: Alba Casals

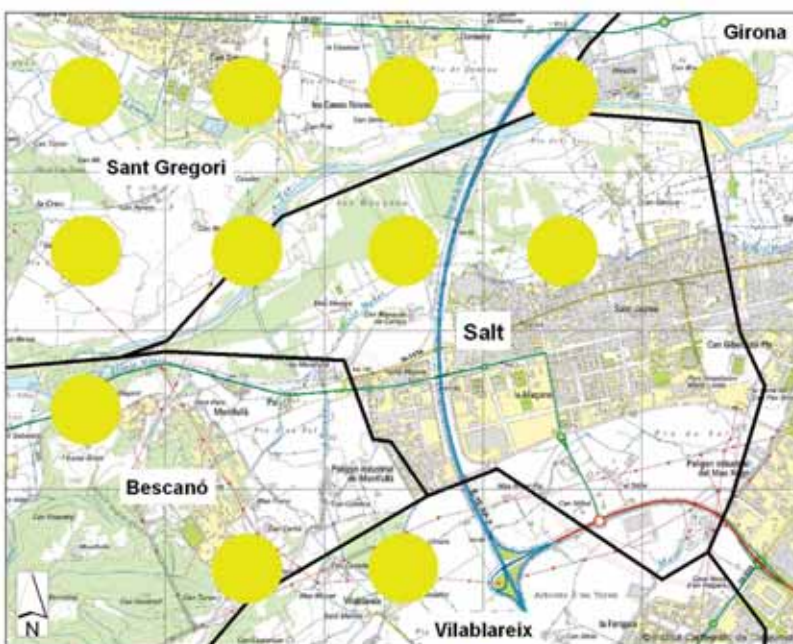

pecialitzat en la captura d'insectes en vol, encara que també caça cucs i erugues del terra. Acostuma a aturar-se a les parts altes dels arbres, en alguna branca exterior que fa servir de talaia, esperant veure passar algun insecte, per llançar-se i capturar-lo. El mastegatatxes, com en moltes espècies

insectívores, s'ha vist afectat per l'ús inadequat dels productes fitosanitaris i sobretot per la desaparició dels boscos de ribera.

Tot i tractar-se d'un ocell comú durant la migració, a l'estació d'anellament científic d'ocells del Parc de les Deveses s'han capturat pocs exemplars, un total de 16 des de l'any 1999, si bé en aquest cas, el nombre de captures és baix perquè el període d'anellament està gairebé fora del seu pas migratori, ja que només s'anella durant els mesos d'estiu i hivern. De fet, tots els exemplars s'han capturat durant el maig, moment en què la majoria de mastegatatxes ja han passat per Catalunya, de camí cap als seus llocs de cria al centre i nord d'Europa.

Joan Ventura Linares

El colltort
(*Jynx torquilla*)

El colltort és un dels ocells d'hàbits més discrets pel mimetisme del seu plomatge, i per això és fàcil confondre'l amb l'escorça dels arbres. És de colors bruns i grisos, amb una regió ventral més clara. El pigallat de les ales i les línies que li travessen el seu cap i dors li permeten camuflar-se molt bé entre els troncs dels arbres. De fet, davant d'un perill estira i contorsiona el coll amb moviments lents de balanceig i serpenteig que utilitza com a elements intimidatoris. Els trets més distintius del plomatge són les línies fosques des dels ulls fins al costat del coll i una franja fosca a la nuca. Les plomes del capell són erèctils. Mesura 17 de cm de longitud i pertany a la família dels picots, tot i que el seu aspecte és més similar a alguns passeriformes. Els dits de les potes són com la resta de picots, és a dir, dos dits cap endavant i dos cap endarrere, fet que els permet agafar-se als arbres. El seu cant és cridaner, inconfusible i un monòton "ki, ki, ki, ki". És un ocell estival, des de l'abril a octubre resideix a les nostres ter-

Foto: Alba Casals

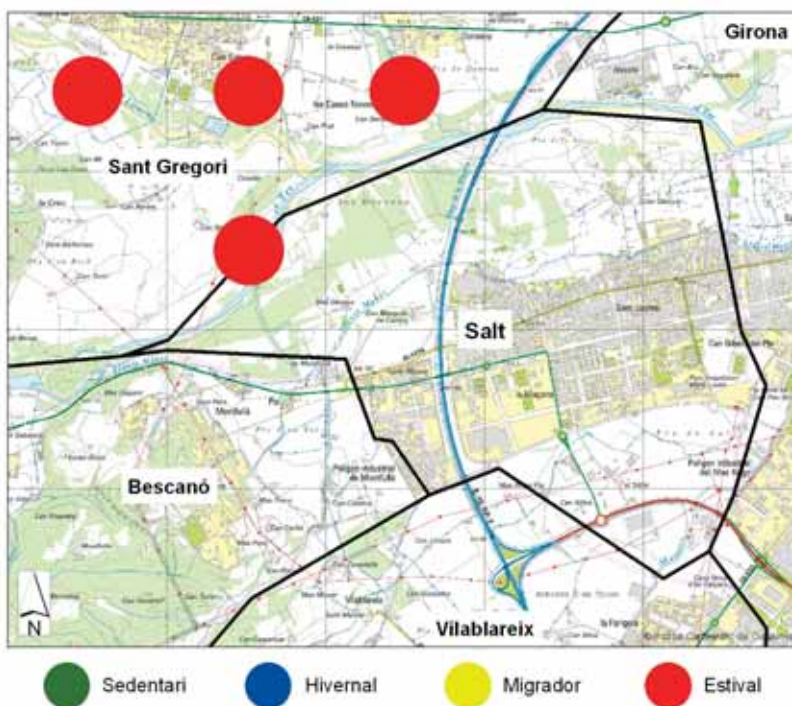

res, la resta de l'any migra cap a l'Àfrica, concretament al Sàhara. Alguns exemplars, però, poden romandre tot l'hivern al litoral de la conca mediterrània, on el fred és menys rigorós. A Catalunya el trobarem en zones obertes amb arbres dispersos, boscs clars i deveses. El colltort és insectívor i s'alimenta principalment de for-

migues, per aquest motiu la seva llengua és molt llarga i té un coll molt flexible que pot girar fins a 180°, d'aquí el seu nom. Consumeix formigues adultes, com també ous i larves, que extreu del fons de les galeries. A vegades es posa al costat dels camins de formigues i agafa les que passen davant seu. Nidifica en forats naturals dels arbres o en nius realitzats per altres picots, ja que per ell sol és incapaç de fer-ne.

Com la major part d'ocells insectívors, el colltort es veu afectat per l'ús de productes fitosanitaris i per l'eliminació d'arbres grans amb forats que utilitza per nidificar. A l'estació d'anellament d'ocells del Parc de les Deveses des del 1999 fins a l'actualitat s'han anellat un total de 12 individus, 3 dels quals han estat recapturats durant el mateix període de cria. Si bé el nombre de captures és baix i la distribució de l'espècie a les comarques gironines és prou irregular, és habitual al Parc de les Deveses.

Judit Marcó Costa

El gratapalles (*Carduelis carduelis*)

És un passeriforme una mica més gran que una cadenera (*Carduelis carduelis*) i de la família dels emberízids. El mascle clarament diferent de la femella, inconfusible, té el dors i les ales de color marró fosc, la cara i el ventre de color groc, la gola i una llista ocular negra, el pili i el clatell de color gris verdós i finament llistats i el pit, també groc, travessat per una franja pectoral grisa i una de color castany. La femella i els individus joves són de colors més apagats i pàl·lids i amb més taques fosques als flancs i pit. La cua, tant en mascles com en femelles, és llarga, fosca i amb les plomes externes amb clar domini del color blanc, i el carpó és de tonalitats verdeses. Als Països Catalans és un ocell sedentari que es troba com a nidificant a pràcticament tot el territori. Té preferència per boscos clars, llindars de boscos oberts i terrenys agrícoles amb zones arbustives i bardissars. A Salt és fàcil trobar-lo a les zones ermes a prop del Ter, al llindar de les plantacions de pollancre. En època d'aparellament el mascle sol cantar aturat en una

Foto: Miquel Boix

branca alta dins el territori de cria. No sol ser gregari i acostuma a anar en parelles excepte durant el període de cria que pot anar en grups familiars (la parella d'adults i els polls que ja volen). La seva alimentació és bàsicament granívora però es veu complementada amb petits invertebrats i algunes herbes i llavors tendres de la civada borda.

Tot i que en les sessions d'anellament que es vénen duent a terme a Salt no és una espècie que es capturi regularment, en total se n'han anellat tretze exemplars i aquests han proporcionat dotze recaptures més entre els anys 1999 i 2011. La fidelitat al territori l'exemplifica un individu anellat el 12 de maig de 2001 i tornat a capturar a la mateixa zona el 13 de gener de 2007, és a dir, 2.072 dies després. A banda d'aquest individu, com a més interessants, hi ha una recaptura després de 788 dies i una altra després de 756 dies.

Miquel Boix Moradell

